

Оксана Пономарьова,
кандидат філологічних наук,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

Найсуттєвіші особливості перекладу науково-технічних текстів полягають насамперед в обов'язковому знанні перекладачем усіх термінів, що стосуються конкретної технічної галузі перекладу, він повинен розуміти не тільки значення перекладених слів, але також враховувати всі нюанси їх застосування. Тому перекладач повинен бути висококваліфікованим універсальним спеціалістом достатньо компетентним не тільки в лінгвістиці, а й у технічних дисциплінах.

Серед лексичних труднощів науково-технічного перекладу В. І. Карабан виокремлює такі: багатозначність слів та термінів, вибір адекватного словникового відповідника або варіанту їх перекладу, особливості вживання загальнонародних слів у науково-технічних текстах, правильне застосування того чи іншого способу перекладу лексики, визначення межі допустимості перекладацьких лексичних трансформацій, переклад термінів-неологізмів, аббревіатур, псевдоінтернаціоналізмів, власних імен і назв (фірм, установ і організацій), лексикалізовані форми множини іменників та терміни-омоніми, етноспецифічна лексика та етнонаціональна варіантність термінів, іншомовні слова і терміни в англійських науково-технічних текстах тощо [1, с. 12].

У текстах наукової чи технічної тематики досить часто зустрічаються слова, які в тій чи іншій галузі можуть позначати абсолютно різні поняття. Приміром, англійська лексема *feed* буквально означає «корм» або «годування», водночас у хімічній технології це слово перекладається як «сировина» або «постачання сировини». У текстильній промисловості це «петлеутворюючі системи в'язальної машини», в енергетичній галузі – «передача сигналу», в сфері дизайну – «попереднє проектування» тощо. Необхідно чітко розуміти

тематику тексту, щоб вибрати правильний варіант перекладу багатозначного слова залежно від галузі застосування.

Значні труднощі при перекладі можуть виникати також через використання загальноживаної лексики у непритаманних їй на перший погляд значеннях. Для науково-технічних текстів характерне значне використання слів і словосполучень, що зустрічаються в повсякденній мові і, здавалося б, прозорих за значенням. Насправді в певному контексті вони набувають інші значення, логічний зв'язок яких зі звичайними значеннями встановити непросто. Слова літературної мови також можуть входити до складу термінів і, будучи багатозначними, ускладнювати їх розуміння. Таким чином, означені труднощі стосуються вибору правильного значення слова, яке знаходиться на периферії значень цього слова або є омонімом. Так, приміром, англійська лексема *fly* окрім загальноживаного значення «муха» також означає «зрівняльний маятник», «балансир», «маховик»; *arm* («рука») має такі значення: «плече (підойми)», «рукоятка; ручка; стріла (крана)», «коромисло (вагів)», «крило (семафора)», «шпиця», «дозвіл на запуск; активізація» тощо.

Крім того, необхідно враховувати, що всі науково-технічні тексти, написані англійською мовою, містять одиниці вимірювання та інші подібні параметри, що відповідають західним стандартам. Приміром, тиск вимірюється в *psi* або *lb.p.sq.in.* (*pound-force per square inch, lbf/in²*) «фунт на квадратний дюйм», натомість українськими позначеннями для одиниць вимірювання тиску є торр, міліметр ртутного стовпчика, атмосфера та бар. Англійською мірою довжини є миля, швидкість вимірюється в *mph* (*miles per hour*) «милях на годину», а загальноприйнятим українським позначенням швидкості виступає кілометр на годину. Здійснюючи переклад англійського тексту, необхідно перевести ці значення у більш зрозумілий українськомовний формат.

Особливості викладу матеріалу науково-технічної літератури відображаються і на граматичній структурі текстів, які містять складні та розгорнуті реченнями із сурядними і підрядними зв'язками. Переклад таких речень потребує вміння орієнтуватися в граматичній структурі англійської

мови, вимагає чіткого знання службових слів – прийменників, за допомогою яких здійснюються зв'язки між словами, та сполучників, що поєднують окремі частини речення.

В англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та безособові форми дієслова. Велика кількість зворотів з дієприкметниками, герундіями, інфінітивами викликають під час перекладу особливі труднощі і є джерелом багатьох помилок, адже іноді можна сплутати схожі за зовнішнім виглядом дієслівні форми, наприклад, дієприкметник минулого часу у складі означеного звороту та дієслово-присудок у минулому часі, герундій та дієприкметник теперішнього часу.

Для англійських науково-технічних текстів характерним є вживання груп іменників з кількома означеннями (так званих «ланцюжків» іменників), які забезпечують стисле висловлювання, наприклад: «*The purpose of this article is to discuss some intercontinental ballistic missile reentrance problems. Мета даної статті – означити деякі проблеми входу в атмосферу міжконтинентальної балістичної ракети*» [2, с. 16]. Переклад таких розгорнутих груп іменника потребує знання правил послідовності перекладу слів у «ланцюжку», а також вміння встановити змістовні зв'язки між окремими словами.

Переклад англійського науково-технічного тексту є досить клопіткою справою, що вимагає професійних знань у певній галузі, якої стосується цей текст. Перекладачеві необхідно передати точний зміст мовного матеріалу та відтворити стилістику оригіналу. Під час перекладу літератури науково-технічного спрямування неодмінно треба враховувати усі лексичні та граматичні труднощі, які пов'язані з відмінностями системної організації англійської та української мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карабан В. І. Переклад англійської та технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2002. 564 с.
2. Скрєбкова-Пабат М. А. Технічний переклад: елементи теорії та практики. Львів: Новий Світ-2000, 2012. 204 с.